

EESTI ADVOKATUUR

ESTONIAN BAR ASSOCIATION

Õiguskantsleri Kantsleile
Kohtu 8
15193 Tallinn
info@oiguskantsler.ee

Teie 16.03.2015 nr 6-8/141493/1501160

Meie 12.05.2015 nr 1-2/152

Vastus teabe küsimisele

Lugupeetud õiguskantsler,

Advokatuur, olles tutvunud Teie pöördumisega ja selles toodud analüüsiga, nõustub, et riigi õigusabi taotlusele RÕS § 12 lõikega 5 ette nähtud keelenõude tingimus võib olla takistuseks isikule kohtusse pöördumisel. Advokatuuri hinnangul ei ole põhjendatud riigi õigusabi seaduse regulatsioon, mis sätestab imperatiivselt võõrkeelse taotluse tagastamise. Advokatuur on ka varem nimetatud probleemile tähelepanu juhtinud, viimati oli antud küsimus päevakorras 2014. aasta sügisel Narvas toimunud advokatuuri juhatuse väljasõiduistungil, kus nii advokatuuri esimees kui toonane justiitsminister Andres Anvelt probleemi tõstatasid.

Sissejuhatuseks märgime, et oleme lisanud advokatuuri poolt hallatavale riigi õigusabi kodulehele (www.riigioigusabi.ee) riigi õigusabi taotlejate abistamiseks lisaks eesti ja inglisekeelsetele õigusabi taotlustele ning majandusliku seisundi teatistele tõlked vastavatest dokumentidest ka vene keelde, et abistada isikute arusaamist dokumentide sisust, st sellest, millised on andmed, mida isik peab kohtule esitama (viitega, et tegemist on näidistega arusaamise hõlbustamiseks ning taotlused ja tõendid tuleb esitada siiski eesti keeles).

Kuivõrd riigi õigusabi taotlusi vaatavad läbi kohtud, uurimisasutused ja prokuratuur, mitte advokatuur, siis taotluse menetlemisega seotud praktiliste aspektide paremaks mõistmiseks tuleb pöörduda ennekõike kohtute poole, mh küsimuses, kuidas toimub õigusemõistmisele juurdepääsu õiguse reaalne tagamine riigi õigusabi taotluse keelenõude tingimuse küsimuses.

Alljärgnevalt vastab advokatuur pöördumises esitatud küsimustele.

1. Kas Teie hinnangul takistab RÕS § 12 lõikes 5 riigi õigusabi taotlusele ette nähtud keelenõue juurdepääsu kohtule? Palun põhjendage oma vastust.

RÕS § 12 lõike 5 regulatsioon, millest kohaselt jäetakse võõrkeeles esitatud riigi õigusabi taotlus automaatselt läbi vaatamata üksnes taotluse keelenõude täitmata jätmise tõttu, takistab muukeelsete isikute juurdepääsu õigusabile. Ilma pädeva õigusabita ei pruugi isik olla võimeline koostama nõuetekohaseid menetlusdokumente

EESTI ADVOKATUUR

ESTONIAN BAR ASSOCIATION

ja kaitsma enda õigusi efektiivselt kohtumenetluses. Sisuliselt on RÕS § 12 lõikest 5 tulenevalt takistatud muukeelsete isikute juurdepääs kohtulikule kaitsele.

2. Kas Teie hinnangul esineb riigi õigusabi (sh menetlusabi) võõrkeelse taotluse vastuvõtmise osas erinevusi vastavalt sellele, kas riigi õigusabi taotlus on esitatud riigi õigusabi seaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku või halduskohtumenetluse seadustiku alusel? Milles need erinevused seisnevad? Kas ja kui jaa, siis kuidas on need Teie hinnangul põhjendatud?

Advokatuuri hinnangul esineb riigi õigusabi võõrkeelse taotluse vastuvõtmise osas erinevusi vastavalt sellele, kas riigi õigusabi taotlus on esitatud riigi õigusabi seaduse, tsiviilkohtumenetluse seadustiku või halduskohtumenetluse seadustiku alusel. Erinevus seisneb nt selles, kas isikule tagastatakse võõrkeelne taotlus või antakse tähtaeg eestikeelse taotluse esitamiseks. Kohtupraktika erinevuste põhjuste väljaselgitamiseks peaks pöörduma vastavate kohtute poole.

3. Mis keeles võib isik taotleda HKMS § 110 lõike 1 punkti 1 ja TsMS § 180 lõike 1 punkti 1 järgi menetlusabina tõlkeabi?

Kuivõrd kohtute töökeel on eesti keel, peab isik HKMS § 110 lõike 1 punkti 1 ja TsMS § 180 lõike 1 punkti 1 järgi taotlema menetlusabina tõlkeabi eesti keeles. Praktikas toimub võõrkeelsete taotluste menetlemine halduskohtutes ja maakohtutes erinevalt (vt küsimus nr 4).

4. Kas Teie hinnangul on halduskohtute ja maakohtute praktika riigi õigusabi (sh menetlusabi) võõrkeelsete taotluste vastuvõtmise ja tõlkimise osas erinev? Kui jaa, siis millest võib see Teie hinnangul olla tingitud?

Advokatuur nõustub õiguskantsleri pöördumises toodud seisukohaga, et riigi õigusabi võõrkeelsete taotluse tagastamisel on haldus- ja maakohtutel erinev praktika. Kohtupraktika erinevuste põhjuste väljaselgitamiseks peaks pöörduma vastavate kohtute poole.

5. Kas Teie hinnangul lasub advokaadibürool RÕS § 5 lõike 2 alusel kohustus abistada riigi õigusabi vajajaid tasuta riigi õigusabi taotluse täitmisel (sh selle koostamisel eesti keeles)?

RÕS § 5 lõige 2 sätestab, et advokaadibüroo pidaja tagab riigi õigusabi vajajatele advokaadibüroo tööajal selgituste andmise riigi õigusabi seaduses ettenähtud riigi õigusabi saamise aluste ja korra kohta ilma selle eest tasu võtmata. Vaieldamatult ei saa piisavaks lugeda üksnes riigi õigusabi seaduses sätestatu ettelugemist, riigi õigusabi taotluse ja majandusliku seisundi teatise blankettide andmist, vaid tuleb selgitada mh riigi õigusabi taotlemise praktilisi aspekte. Kuivõrd riigi õigusabi taotluse esitamine on oluliseks eeltingimuseks riigi õigusabi saamiseks, on

EESTI ADVOKATUUR

ESTONIAN BAR ASSOCIATION

advokaadibürood viidatud sätest tulenevalt kohustatud abistama riigi õigusabi vajajaid tasuta riigi õigusabi taotluse täitmisel. Kindlasti peab advokaadibüroo pidaja tagama selgituste andmise eesti keeles, kuid võõrkeeles selgituste andmist kohustust advokaadibüroo pidajal ei ole.

Sarnaselt advokaadibüroodele abistavad advokatuuri kantselei ja riigi õigusabi infosüsteemi töötajad isikuid nii telefoni teel kui isiklikus suhtlemises selgitades riigi õigusabi saamise/andmise üldist korda ning taotluste esitamise korda. Korduma kippuvatest küsimustest on koostatud advokatuuri hallataval kodulehel www.riigioigusabi.ee (kohe avalehel) eraldi alajoatus, millises vastatakse kümnele enamlevinud küsimusele riigi õigusabi kohta. Korduma kippuvad küsimused on tõlgitud ka inglise ning vene keelde ning abivajajaid suunatakse saama täiendavat infot ka eelnimetatud kodulehelt.

6. Milline on riigi õigusabi saajate seas võõrkeelsete klientide osakaal? Kuidas on see viimase kolme aasta jooksul muutunud? Kas olete täheldanud muutusi ka piirkonniti (nt Ida-Virumaal)? Kui jaa, siis mis võib olla selliste muutuste põhjuseks (nt nõudlus riigi õigusabi järele on vähenenud vmt)?

Advokatuuril puudub täpne informatsioon selle kohta, milline on riigi õigusabi saajate seas võõrkeelsete klientide osakaal. Riigi õigusabi seadusest tulenevalt on advokatuuri ülesandeks kohtu, prokuratuuri või uurimisasutuse määruse alusel nimetada riigi õigusabi osutav advokaat. Riigi õigusabi taotlusi advokatuur ei lahenda ja seetõttu puudub advokatuuril detailne ülevaade riigi õigusabi taotlejate keeleoskusest.

Riigi Õigusabi Infosüsteemi sisestatud tellimustest u 50% osundavad Eesti nimedele, ülejäänud kas slaavi- või mõnda muud päritolu nimedele. See aga ei tähenda, et Eesti nime kandev isik valdaks eesti keelt ja slaavi- või muud päritolu nime kandev isik ei valdaks eesti keelt.

Ida-Virumaal on riigi õigusabi tellimuste arv viimasel ajal vähenenud – kui näiteks 2014. aasta nelja esimese kuu statistika põhjal esitati ühes kuus keskmiselt 231 riigi õigusabi taotlust, siis 2015. aasta nelja esimese kuu statistika kohaselt esitati ühes kuus keskmiselt 202 riigi õigusabi taotlust (taotluste vähenemine ei ole vaid 2015. aasta trend, taotluse vähenemise tendents oli märgatav terve 2014. aasta, sh võrdlusena 2013. aastaga). Taotluste vähenemise põhjustena on Ida-Virumaal tegutsevad praktikud märkinud, et vaatamata riigi õigusabi madalamale hinnale võrreldes õigusteenuse turuhinnaga, ei saa kohalikud elanikud, kelle sissetulekud on üldiselt väiksemad kui suuremate linnade/asulate elanikel, ka seda endale lubada, eriti juhul, kui riigi õigusabi antakse hüvitamiskohustusega. Riigi õigusabi taotlemise asemel eelistatakse osta õigusteenust kohalikest õigusbüroodest, kus tegutsevad advokatuuri liikmeteks mitteolevad juristid, kelle tasu on madalam või lihtsamates ajades sõlmitakse kokkulepe, et mitte tekitada kulutusi, mille tasumine käib isikule üle jõu.

EESTI ADVOKATUUR
ESTONIAN BAR ASSOCIATION

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Sten Luiga
esimees